

© 2014 • 1(2) • sonbahar/*autumn*

<http://ilefdergisi.org/2014/1/2/>

© 2014 • 1(2) • sonbahar/autumn

ISSN: 2148-7219

Ankara Üniversitesi İLEF Dergisi hakemli bir dergidir. Yılda iki kez, bahar (Mayıs) ve güz (Kasım) döneminde yayımlanan derginin dili Türkçe ve İngilizce'dir. Dergide yayımlanan yazıların sorumluluğu yazarına aittir. Yazılardan kaynak gösterilerek alıntı yapılabilir.

...

ILEF Journal is a refereed print journal published in Turkish and English twice a year by the Faculty of Communication of Ankara University. All views expressed in this journal are those of authors and do not necessarily represent the views of, and should not be attributed to the Faculty of Communication of Ankara University.

Editör/Editor

Tezcan Durna

Editör Yardımcıları/Assistant Editors

Jale Özata Dirlikyapan
Gülden Gürsoy Ataman

Yayın Kurulu/Editorial Board

Abdülrezak Altun
Tezcan Durna
Çiler Dursun
Haluk Geray
Jale Özata Dirlikyapan
Nurcan Törenli
Özgür Yaren

Danışma Kurulu/Advisory Board

Hasan Akbulut (İstanbul Üniversitesi)
Nilay Başok Yurdakul (Ege Üniversitesi)
Sema Becerikli (Ankara Üniversitesi)
Özden Cankaya (İstanbul Aydın Üniversitesi)
Yıldız Dilek Ertürk (Ankara Üniversitesi)
Mine Gencil Bek (Ankara Üniversitesi)
Müjde Ker Dinçer (Ege Üniversitesi)
Ayla Okay (İstanbul Üniversitesi)
Nezih Orhon (Anadolu Üniversitesi)
Nilgün Tatal Cheviron (Galatasaray Üniversitesi)
Martin W. Bauer (London School of Economics)
Nikica Gilic (University of Zagreb)
Sanna Inthorn (University of East Anglia)
Scott Schaffer (University of Western Ontario)

Yabancı Dil Editörü/Foreign Language Editor

Sylvia Renfro

Tasarım/Design

m. Sobacı

Sahibi-Sorumlu YİM/Owner and Executive Editor

S. Ruken Öztürk
Ankara Üniversitesi İletişim Fakültesi adına, Dekan
On behalf of the Faculty of Communication of Ankara University, Dean

Adres/Address

Ankara Üniversitesi İletişim Fakültesi, Cebeci 06590 Ankara
editor@ilefdergisi.org
http://ilefdergisi.org

Baskı/Printing

Pozitif Matbaa
Çamlıca Mahallesi 145. Sokak (12. Sk.) No: 10 • Yenimahalle • Ankara
T: (0312) 397 00 31

Baskı Tarihi/Publication Date

23 Aralık 2014/23 December 2014

İçindekiler/*Contents*

Tezcan Durna	5 Editörden...
	<i>Makaleler/Articles</i>
Sinem Akyön	9 Pedro Almodovar Sinemasında Kadının Temsili: <i>Sinir Krizinin Eşiğindeki Kadınlar, Annem Hakkında Her Şey</i> ve <i>Dönüş</i> Filmlerinin İncelenmesi
Atilla Barutçu	37 Annelik-Cinsellik-Beden: <i>Masters Of Sex</i> Dizisi Üzerinden 1950'ler Amerikası Kadınlık Hallerine Bakış
Sevil Bal	59 Reklamların Eskimeyen Yüzü "Muhteşem Annelik": Anneler Günü Reklamları Örneği
Erman M. Demir	87 Yaratıcı Endüstriler
	<i>Değini/Notes</i>
Mine Gencil Bek	109 Interview with Noam Chomsky on Racism in the US and Europe
	<i>Kitap Eleştirisi/Book Reviews</i>
Burak Özçetin	117 Hikâyeler, Televizyon ve Yetiştirme: Gerbner'in <i>Medyaya Karşı'sı</i>
Gizem Ekin Çelik	125 <i>Liberal Ideolojinin Marksist Eleştirisi</i> Üzerine

Editörden...

Tezcan Durna

Ankara Üniversitesi İletişim Fakültesi
Gazetecilik Bölümü

İletişim alanı içinde kadın çalışmaları; medyadaki kadın temsillerine ilişkin sorunlar, sektördeki özellikle üst düzey görevlerde kadın çalışanın azlığı, kadına yönelik aile içi şiddetin artarak devam etmesi gibi nedenlerle her geçen gün daha önemli hale gelmektedir. Medyada ölümle ya da ağır yaralanmayla sonuçlanan kadına yönelik şiddet haberlerini görmediğimiz gün neredeyse olmuyor. Son zamanlarda her ne kadar kimi medya kuruluşlarında bu tür olayların haberleştirilmesinde ve sunumunda hassas davranışlara rastlasak da, kadına yönelik şiddet haberlerine genellikle ağır bir ataerkil dil sinmiş durumdadır. Şiddete uğrayan kadın haberleri verilirken başlığa değilse bile, haberin cümleleri arasına mutlaka o şiddeti meşrulaştıran bir takım gerekçelerin sindirildiği gözlemlenebilir. Popüler sinema filmlerinin ve televizyon dizilerinin birçoğunda kadın ya “fedakâr anne/eş”, ya baştan çıkarıcı ve yuva bozan “femme-fatale”, ya da “kurban” rollerine büründürülür. Reklam metinlerinde ise genellikle ya güzellik ve seksilik simgesi ya da mutfakta harikalar yaratan “hamarat kadın” olarak karşımıza çıkar. Bütün bu temsiller, aslında toplumsal alanda var olan ataerkil örüntülerin yol açtığı cinsiyet rollerinin yeniden üretimidir.

<http://ilefdergisi.org/2014/1/2/>

Toplumsal alanda var olan ve medya anlatıları tarafından yeniden üretilen kadına yönelik bu ataerkil söylemlerin eleştirel bir bakış açısıyla çözümlenmesi, bu baskın söylemin farkına varılmasını sağlayabilir ve mücadele pratiklerinin önünü açabilir. Zaten kadının sadece mutfakta görülmesi, sevgi dolu bir anne, şiddete uğramış bir kurban vb. olarak temsil edilmesi, kanıksanmış toplumsal cinsiyet rollerinden kaynaklanmaktadır. Toplumsal ve ekonomik örgütlenmedeki yapısal sorunlardan da kaynaklanan böyle bir algı, aynı zamanda söylemsel olarak da kurulmakta, medyadaki temsiller aracılığıyla meşrulaştırılmakta ve doğallaştırılmaktadır. Eleştirel bir bakış açısı öncelikle bu tür kanıksama ve doğallaştırmaların altını oyma işlevi görmekte ve başka türlü bir bakışın varlığını ortaya koymaktadır.

Bu bağlamda dergimizin ikinci sayısı “iletişim çalışmaları ve kadın” konusuna ayrılmıştır. Bu sayımızda değerlendirilmek üzere tamamımız kapsamında pek çok çalışma elimize ulaştı. Tema kapsamında toplam üç çalışma değerlendirme süreci tamamlanarak yayım aşamasına geldi. Ayrıca, araştırma alanı tema dışında kalan bir yazımız daha var. Böylece bu sayıda toplam dört özgün bilimsel makale yayımlıyoruz. Bunların dışında bir değini ve iki kitap değerlendirmesini de okuyucularımızla buluşturuyoruz. Bu sayıda yayınlayacağımız yazıların tanıtımına geçmeden önce bir sonraki sayımızı “Felaketler Şiddet ve Medya” temasıyla çıkaracağımızı duyurmak isterim. 2015 yılının Mayıs ayında çıkaracağımız bu sayıya, tema başlığımızla ilgili ve tema dışı özgün bilimsel çalışmalarınızı bekliyoruz.

Bu sayının ilk yazısı, Sinem Akyön tarafından kaleme alınan “Pedro Almodovar Sinemasında Kadının Temsili: *Sinir Krizinin Eşiğindeki Kadınlar, Annem Hakkında Her Şey ve Dönüş* Filmlerinin İncelenmesi” başlığını taşıyor. Yazar İspanyol yönetmen Pedro Almodovar’ın üç filminden yola çıkarak, kadınların sinema filmlerinde ataerkil örüntüleri üretmeyen temsillerinin nasıl mümkün olduğunu çözümlenmeye çalışıyor. Genellikle sinemasal anlatıda anne, cinsel obje, fedakârlık timsali, kurban veya erkek tarafından kurtarılmaya muhtaç biri olarak karşımıza çıkan kadın, yazara göre Almadovar filmlerinde kendi eylemlerine yön veren, sadece özel alana sıkıştırılmayıp kamusal alanda da söz sahibi olan, hemcinsleriyle dayanışma içerisinde olan temsillere kavuşmaktadır. Yazar Almodovar filmlerinin, hâkim erkeklik rollerini değişik stratejilerle yok etmesi, özel alanın kadına yönelik cinsel şiddetin gizlenmesine yol açan mekân olduğunu vurgulaması ve var olan ataerkil örüntüleri sürekli yeniden üretmek yerine, kadının özgürleşmesine odaklanan temsiller barındırması gibi nedenlerle sadece kadınlar için değil, cinsel azınlıklar için

de egemen ataerkil ideolojiye karşı duruş ve direniş olanaklarına kapı aradığına dikkat çekmektedir. Yazarın bu çalışması, bir anlamda herhangi bir anlatının yerleşik ataerkil örüntüleri nasıl yerinden ettiğini göstermesi açısından önemlidir.

İkinci yazımız da annelik, cinsellik ve beden konularını bir televizyon dizisi üzerinden çözümlemeye çalışıyor. Atilla Barutçu tarafından kaleme alınan “Annelik-Cinsellik-Beden: *Masters of Sex* Dizisi Üzerinden 1950’ler Amerika’sı Kadınlık Hallerine Bakış” başlığını taşıyan yazıda, ilk 12 bölümü incelenen dizi karakterleri üzerinden 1950’li yıllar Amerika’sının cinsellik algıları ve kadınlık halleri feminist kuramlar çerçevesinde analiz ediliyor. Yazar dizi içindeki pek çok kadın karakterden dördüne odaklanıyor. Bu karakterleri yazar şöyle tanımlıyor: “Daha iyi ve mutlu bir hayata sahip olacağına inandığı için çocuk yapmaya kendini adanmış Libby Masters, kocasının eşcinselliği nedeniyle cinselliği tatmakta fazlasıyla geç kalmış Margaret Scully, kadınlığının hiçbir şekilde doktorluğunun ve çalışmalarının önüne geçmemesi için maskülen davranmayı alışkanlık edinmiş Lillian DePaul ve her şeyin ötesinde özgür ve özgün ruhuyla diğer karakterleri geride bırakan iki çocuklu bekâr anne Virginia Johnson.” Dizide temsil edilen bu karakterler, bir anlamda 1950’ler Amerika’sında “annelik, cinsellik ve beden” konularının ne gibi sınırlılıklar barındırdığını anlamaya olanak tanıyor.

Bu sayının bir diğer yazısı ise Sevil Bal’ın kaleme aldığı “Reklamların Eskimeyen Yüzü ‘Muhteşem Annelik’: Anneler Günü Reklamları Örneği” başlığını taşıyor. Yazar çalışmasında, Türkiye’de son beş yıl içinde farklı sektörlerde faaliyet gösteren dört firmanın internet sayfalarında yayınlanan anneler günü temalı ilan ve broşürlerden seçilmiş reklam metinlerindeki annelik mitinin işleniş biçimini analiz etmektedir. Yazar internet reklam ve broşürlerini incelediği firmaları mücevher, teknolojik ev aletleri, kargo ve sigorta şirketlerinden seçmiştir. Bu firmaların anneler günü odaklı reklam ve broşürlerinin oluşturduğu söylemleri, eleştirel feminist teorinin bakış açısıyla değerlendiren yazar, doğallaştırılmış bir annelik durumunu görünür kılmayı amaçlamaktadır.

Dergimizin son yazısı tema dışı bir konu üzerinedir. Erman M. Demir’in, “Yaratıcı Endüstriler” başlıklı yazısı, “yaratıcı endüstri” kavramının pazar ekonomisinin dinamiklerinden doğan ve bireysel iradeyi yücelten karakteristikleri nedeniyle eleştirildiği saptamasından yola çıkarak, söz konusu kavrama dair tarihsel, ekonomik ve politik bir tanım getirme çabasına girişiyor. Bu tanım getirme çabasına ek olarak yaratıcı endüstrilerin piyasanın

istekleri doğrultusunda işlev görmesinin, özellikle üniversitelerde karşımıza çıkan bu tarz endüstrilerin üniversitelerin yapısını ve öğrencilerin yükseköğretimden beklentilerini de köklü bir biçimde değiştirebileceğini vurgulamaktadır. Türkiye’de yeni yeni tartışılmaya başlanan yaratıcı endüstrilerin toplumsal, siyasal ve ekonomik etkilerine odaklanan çalışma bu alandaki bir ilk olarak düşünülebilir.

Bu sayıda bir değini iki de kitap değerlendirmesi yer alıyor. Değini halen Amerika Birleşik Devletleri’nde konuk araştırmacı olarak çalışmalarını sürdüren Ankara Üniversitesi İletişim Fakültesi öğretim üyelerinden Mine Gencil Bek’in “Interview with Noam Chomsky on Racism in US and Europe” başlıklı bir söyleşi. Gencil Bek, Chomsky ile yaptığı söyleşide Amerika ve Avrupa’da ırkçılık konusu odağında Türkiye’deki medya ve hükümet ilişkilerine de değiniyor.

Sayımızın son iki yazısı kitap değerlendirmelerinden oluşmaktadır. Birinci yazıda Burak Özçetin, George Gerbner’in bu yıl yayımlanan ve Türkçe’ye *Medyaya Karşı* başlığıyla çevrilen, orijinal adı *Against the Mainstream* olan kitabıyla ilgili ayrıntılı bir değerlendirme yapmaktadır. İkinci yazı ise Gizem Ekin Çelik’in bir kitap değerlendirmesinden oluşuyor. Ekin, bizim için Richard Lichtman’ın Türkçe’de bu yıl yayımlanan *Liberal ideolojinin Marksist Eleştirisi* adlı kitabını değerlendiriyor.

Dergimizin bu sayısına katkı sunan editör yardımcıları Jale Özata Dirlikyapan ve Gülden Gürsoy Ataman’la birlikte *İlef Dergisi*’nin Yayın Kurulu’na, bize ulaşan yazıları değerlendirip önerileriyle zenginleştiren hakemlerimize teşekkür ederiz. Ayrıca İngilizce yazılar ve özetleri titizlikle gözden geçiren Yabancı Dil Editörümüz Sylvia Renfro ve her sayının tasarımını yapan Mehmet Sobacı’ya da şükranlarımızı sunuyoruz. Son okumalarda katkıda bulunan Selin Çelik, Şahika Erkonan, Burçin Kalkın Kızıldaş, Gözde Gayde, Serra Sezgin, Esra İnce Özer ve Yeliz Özdemir’e teşekkür ederiz. Bundan sonraki sayılarımız için de desteklerini ve önerilerini beklediğimiz tüm okuyucularımıza keyifli okumalar dileriz.